

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)
16 octombre st. v.
28 octombre st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 42.

ANUL XXX.
1894.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Alecsandri și teatrul român.

— Din discursul de recepțiune dela Academie. —

III.

Alecsandri își împărtășia atunci activitatea între teatrele din Iași și București, până ce la 1859, când C. A. Rosetti devenind director al Teatrului Național și voind să impună o direcțiune nouă treburilor scenei cu drame și comedii clasice franceze și germane, poetul abia avu parte să dea pe «Cinel-Cinel», vodevil făcut pentru a susține cauza Unirii. Contractul lui Rosetti fu înse realizat de guvern, care, după ce zadarnic cercă să păstreze direcțiunea teatrului, o trecu numai după 8 reprezentațiuni lui Millo împreună cu 100.000 lei vechi subvențiune anuală. Timp de trei ani teatrul merse bine. Millo avusese dibăcia de a-și forma o trupă harnică și de a juca multe piese bine studiate și bine puse în scenă, iar Alecsandri și C. Negruzzi îi dădură cât putură, nu numai ajutor și sfaturi prietenești, ci mai ales piese plăcute. Atunci jucă el pe «Aghachi Flutur», pe «Moise Ovreiul» din «Lipitorile satelor», figură admirabilă, compusă de autor și infățișată de interpret pentru a da icona naturală a uneia dintre cele mai nesățioase lipitori ale statelor Moldovei. Millo avu un succes nemăginit în acest rol, pe care-l jucă chiar acum în urmă, de și aci e în vârstă de peste 85 de ani.

La 1863 Pascaly, Dimitriade și câțiva alții se rupseră din trupa Teatrului Național, spre a înființa în fosta sală Bossel «Teatrul Societății dramatice», pe care-l deschise la 20 septembrie cu «Bataille de Dames».

Atunci se începă între cele două tabere o luptă de stimulațiune artistică și de interes material, din care trupa dela Bossel eși învingătoare în partea întâi, căci jucă bine și atrăgea lumea aleasă, pe când cealaltă făcea parale dar ca valoare artistică dădea înapoi. Noroc că la 1866 cele două tabere se uniră din nou sub direcțiunea lui Dimitriade, înse actorii ca poezii fiind «gens irritabile» și nestatornicia lor neavând asemănare decât dăr cu

presumpțiunea și amorul lor propriu, tovărășia se strica, Pascaly porni la Iași, Dimitriade la Craiova și Millo prin provincie. Fany Tardini luă direcțiunea pentru o stațiune, în care apără pentru întâia oară Ștefan Iulian, comicul atât de iubit și de talentat, a căruia pierdere prea timpurie o jelim cu toții. După o scurtă administrare a lui Iorgu Caragiali și a lui Drăgulici, teatrul trecu la 1870 sub ocărmuirea guvernului, reprezentat prin un «Comitet», care adunând pe lângă densusul pe actorii răspândiți, dete piese originale ca «Mășterul Manole» de Niță Penescu, «Barbu Lăutaru» de Alecsandri, «Oda la Elisa» de Urechiă și altele; iar dela 1871—1874 Pascaly, reluând direcțiunea, privigherea dîsului «Comitet», avu norocul de a jucă mai multe drame eșite din maeștre pene, precum «Porcarul și M. S. Vodă», «Banul Mărăcine» de Urechiă,

MARELE DUCE NICOLAE, moștenitorul Rusiei.

«Monumentul dela Călugăreni» (episod istoric) de colegul nostru dl V. Maniu, «Amorul doctor» de dr. Obdenaru și «Nebunii din față» de Pantazi Ghica, în care Iulian revelă strălucitul său talent.

În timpul acesta Alecsandri dădea pe teatrul din Iași vodevilurile «Arvinte și Pepelea», «Florin și Florica», «Drumul de fer» și comedia de năravuri «Boerii și Ciocoi», iar teatrul din București reluă «Sgârcitul

risipitor» și «Rusaliile», care la prima lor reprezentare în 1863 fusese prilej de acuzări prin diare contra poetului, că ar fi «impotrivor reformelor improprietății țeranilor, retrograd și altele», la cari el răspunse, că «asemenea incriminări l'au făcut să rîdă, cu atât mai mult cu cât la 1848 la Cernăuți el fusese unul dintre cei cari subscrisesse cu Cuza-Vodă, Negri și Lascar Rosetti angajamentul de a da pământ țăranilor». «De altfel, adăugea el, în piesa «Rusaliile s'eu Satul lui Cremene», cât și în »Sgărcitul risipitor», am cercat să bi-ciuesc ridicolele iar nu principiile, am cercat a stigmatiza nu pe omenii ce au convingeri, dar pe șarlatanii cari fac din cele mai sacre principii o materie de speculă.¹

În acelaș timp dedea pentru prima oară o plăcută comedie, «Concina», și «Ginerele lui Hagi Petcu», o nemerită localizare a piesei lui Emile Augier «Le genre de Mr Poirier», în care Pascaly făcî o frumôsă creațiune din rolul principelui Movilă. Millo desfătă lumea cu cântecele comice «Gură-Cască», «Haimana», «Clevetici», «Paraponisitul», «Covrigarul» și altele, creațiuni ușore, capricioșe, în care talentul actorului imită într'un mod glumeț aerul, acțiunea și limbajul acestor diverse persoane. Micul lor cadru restringînd incidentele, interesul nu avea timp de a lîngedî, fiind că totul eră pe cât de scurt pe atât și de viu. În privirea acestor compuneri s'a dis, că «Alecsandri a cheltuit o mare cîtimă de spirit fără alt rezultat decăt de a pune în mai multă lumină talentul lui Millo». Critica acêsta e nedreptă, căci luată în întregul ei, lucrarea poetului n'avea numai o țintă de actualitate, ci eră mai cu sémă, în mintea lui, menită a întocmi «pentru curiozitatea urmașilor o galerie de tipuri contemporane, pe cari, spre a le da o espresiune mai vie, le-a prezentat publicului sub forma teatrală». Iar ca temeiul al acestei întreprinderi dă el lipsa de chronice s'eu cel puțin de notițe, în cari să se descrie cu ingrigire chipurile, caracterele, corpurile, portul, vorba, năravurile și indeletnicirea orășenilor, breslași ori slujbași, și a sătenilor, moșneni s'eu muncitori, ce compuneau poporațiunea, cu deosebitele figuri mai răsărite ori mai interesante dintre dênșii. Ambițiunea lui mergea chiar mai departe. După ce ar fi completat seria acêsta, s'ar fi urcat pe scara socială și ar fi descris — pôte în aceeaș formă — traiul Domnilor și al boerilor în curțile și casele lor, cum și personajele deosebitelor trepte ale evgheniștilor, pe cari i-a zugrăvit cu atât «humour» în prefața scrierilor lui Costache Negruzzi. Și ar fi făcut un mare serviciu istoriei nôstre contemporane, căci ađi în societatea română tôte obiceiurile bētrănești, bune s'eu rele, se prefac cu o repeđiune uimitore, înlocuindu-se cu cele împrumutate dela străini, ce ne dau adesea o ciudată înfățișare, așă că în curēnd o să ajungem ca să nu mai avem o notiune esactă de cele ce erau în nu tocmai depărtatul trecut, decăt nu se va găsi cineva să le scape din întunericul în care se afundă din ce în ce mai greu. «Cine mai cunoșce, adauge Alecsandri, societatea nôstră de acum treideci de ani? Cine mai întelneșce tipurile acelea originale de boeri cu frica lui Dumnezeu, de cucône, de gospodine, de slugi credincioșe și îmbētrânite în casele stăpânilor, de lăutari nelipsiți la sērbători, de meseriași și negustori români cu cafele lor, ce formau un soi de «tiers état» prin orașe».² Un fel de galerie dar, alcătuită din ce avea societatea română în prima jumătate a acestui secol mai interesant și mai vrednic de păstrat

ca originalitate de chipuri și de obiceiuri. Este drept că Millo a fost vulgarisatorul talentat al acestor compuneri, dar îndemnul poetului a fost mai nobil și scopul mai sus decăt amuzarea vremelnică a unui public, cele mai de multe ori ingrât s'eu recel!

Acêstă perioadă nu fu fără influență asupra teatrului nostru, — lăsând în lături partea ce a putut luă Alecsandri la prosperarea lui — inse influența acêsta venind ca cestiune de artă dela un singur om, Pascaly (Millo, fie indiferență, fie altceva, n'a format nici un elev), ea a trebuit să se resimtă de efectul varior și anevoișelor sale ocupațiuni și preocupățiuni de actor, autor, director de scenă și impresario tot deodată.

Ca actor el posedă, ce e drept, o deosebită putere dramatică și o facultate nu mai puțin însemnată de asimilațiune, inse cum avea din cauza prea multelor trebi reua deprindere de a nu-ș învêtă bine rolul, jocul lui se resimția în mod neplăcut de acêstă impregiurare. Îngână, gângăviă, mîncă cuvintele, repetă și abusă de exclamațiuni și de vocative, iar glasul suflorului se audia până în fundul salei mai înainte de a-l audî pe al lui. Incorect și șovaelnic în mișcări astfel, ajunsese în ultimele timpuri ale direcțiunei sale a pricinui adevērate suferințe celor ce-l ascultau. Pe lîngă acestea, fiind declamator și emfatic, eră lucru firesc ca elevii să-i semene, și cu tótă strădania ce și-au dat de cînd au eșit de sub aripele lui de a se corigă, le este și acum onora peste puțință de a vorbi altfel decăt cu glas umflat, cu vorba trăgănată și a nu se mișcă pe scenă decăt ca tenorii italieni. E trist a recunôșce că reul cāpētat a devenit un nărav, pe care nici criticele, nici bunele exemple, nici sfaturile ori cāt de prielnice nu-l pot desrădēcina din peptul cātorva elevi d'ai lui Pascaly încă în activitate. Numai de n'ar face și dênșii elevi, Dumnezeuul meu!...

Direcțiunea lui Pascaly nu dete nici un avēnt teatrului. Afacerile mergeau reu, publicul eră nemulțumit, iar actorii, «ces grands enfants, qui marchent la tête perdue dans les nuages d'une perpetuelle illusion, sans se garrer des embarras que leurs pieds peuvent heurter sur la route», precum le đice Leguové, se mîncău între dênșii cu intrigi și pretențiuni de tot felul. Pentru a pune deci capēt unei stări atât de anormale, care ar fi dus teatrul la peire, dl Petre Grădiștenu luă inițiativa de a propune în primăvera anului 1877 legea de organizare actuală, care constituind o «Societate dramatică» a actorilor români (apropo după modelul Comediei Franceze din Paris), institue o direcțiune generală a Teatrelor, ajutată de un comitet de 6 membri, dintre cari unul delegat de primăria capitalei. Statul, comuna București și județul Ilfov îi constituiau o subvențiune de 100.000 franci pe an, pe lîngă tótă inzeștrarea, ce remănea proprietatea teatrului, de decoruri, costume, mașinării și recuisite de tot felul.

De 16 ani de cînd teatrul nostru funcționează sub acêstă lege, s'au făcut progrese simțitore în București. În lași progresul a fost nul. Pe scena din Craiova se resfață de mult, sub părintescul ochiu al comitetului local, opereta bufă cu tôte deșanțatele ei dejghinuri; iar scenele de prin provincii luptă sērmănele între pânea de tôte dillele și ineptiile unui repertoriu fără gust, fără spirit și fără nici o scântee de talent.

Cea mai de cāpetenie imputare ce se pôte face inse teatrului în acêstă perioadă, este că cu tôte ajutoarele și incuragiările ce i s'au dat, nu a putut produce decăt fôrte puțini actori de frunte, cari să rupă rēndurile mediocrităților ce-i inconjoră. Și decăt numai acești

¹ V. Alecsandri, Opere complete. Teatru. Vol. I.

² V. Alecsandri, Opere complete. Prosă.

«câțiva» sânt in stare a jucá rolurile cele importante, ei, prin faptul valórei lor esclusive, devin pe cât de susceptibili și de refractari la observațiuni, pe atât și de anevoe de mulțumit și de puțin mládiosî in serviciu. Necontentit mai personali și mai înderétnici in deprinderile cãpétate, ei perd puțința perceperei degajiate de personalitatea lor, iar interpretațiunea slãbește avënd un isvor unic de alimentare, și originalitatea li se anihiléază tot mai mult. Și cu tóte acestea, dispãrënd aceștia, chiar așá cum sânt, golul remãne simțitor, cãci mijloc de a-l umple cu alții nu esistã. Acéstã tristã impregiurare va pricinuí, cât va durá, tóte neajunsurile și va fi o pedecã constantã la progresul primei nóstre scene dramatice Iatã pentru ce o mare parte a repertoriului celui bun, celui cu adevérat artistic, s'a desorganisat, de când prin mórtea lui Manolescu și a lui Iulian, tinerii premianți ai Conservatorului se muncesc in sedar să le ia locul și «Societatea dramaticã» nu gãsește pe nimeni capabil a-i incredințá o atât de impovorátore moștenire. Vina e a multora și a niménui, impregiurãrile și firea nóstrã cea fluturatecã pricinuind in mare parte tot reul.

D. C. OLLANESCU.

Mórtea tiranului.

Tiranul crud a dat poruncã mare:
Voințã n'aibã nime 'n tãra lui,
Cãci dënsul e stãpãnul ori și cui,
Toți îi sânt sclavi meniți la 'ngenunchiare.

Dar intr'o di ce-aude? Se 'nspãimãntã.
Trimite slugi sã vedã óre ce-i?
Ș-acea-i spun, cã sclavii vai de ei
Innalțã sus spre cer cãntare sfãntã.

Ca fiãra cea turbatã, el rãcnește:
«Cum pot s'adore ei alt Dumneșeu,
Pe cât in tron domnesc cu falã eu?!»
Și 'ngrab pe toți in temnițã-i trëntește.

Un șir prelung de osëndiți se duce
Sã-i bage vii in temnițã-mormënt;
La grópa lor preoți, cãntãri, nu sânt
Și la mormënt n'au nici mãcar o cruce.

Orfanii lor, pãrinți, surori, neveste,
Se frãng in plãns, cãci jalea s'a oprit;
Si când nu poți sã plãngi ce ți-i rãpit,
Durerea grea și mai grozavã este...

Un vuet surd s'aude par c'odatã,
Intëiu șoptind, apoi țipãnd grozav:
Sus in castel tiranul e bolnav
Și bóla-i e tot mai infricoșatã.

Pe perne moi, in patu-i de mëtasã,
Se sbate el, trudit de mari dureri;
Un om cumplit și fãrã milã — eri,
Iar mâni un stërv pe care corbi se lasã.

Cãți invëțați și doftori sânt in țerã,
S'adunã toți pe lângã patul lui;

Degiaba-i tot, cãci in științã nu-i
De-acuma nici un léc sã-l scóle iarã.

Preoții, la poruncã, prin biserici
Innalțã rugi sã trecã bóla grea;
Gendarmi tãresc poporul ce nu vrea
Sã mintã cerului cu cei nimernici.

Orfana, mama, vëduva opritã
De-a plãnge ea pe 'ntemnițatul seu:
Sã róge cerul ađi pentr'un cãlëu?
O! Dumneșeu, ce gróznicã ispitã!...

In nópte-un glas de clopot jalnic spune
Cã móre-un om. Aude-un osëndit
In temnițã: «Ah! cine mi-a murit?»
Cade 'n genunchi și đice-o rugãciune!

IOSIF VULCAN.

Schițe din Italia.

Venezia.

IV.

Academia de belearte. Pe canalul cel mare, lângã puntea de fer, se aflã academia de belearte, unde in 16 sale aflãm tot ce in decurs de mai multe vëcuri a adunat Venetiã pe câmpul arților plastice. Șcóla de picturã venețianã aici își pãstrează capd'operele sale, cari sânt tot atâtea petricele prețioșe, ce constituesc aitarul arților frumóse, și despre cari cu plãcere constatez, cã numai așá a putut ajunge la perfecțiune, cã totdauna s'au nutrit la sinul bisericeii, care dãndu-i viéță i-a conservat gloria cãștigatã și pentru posteritate. Cãutãnd la tablourile bisericeșci, istorice și mitologice ce se aflã aici, îți cãștigi o impresiune, ce te face ca nu numai sã admiri, ci totodatã îți ofere și o delectare și mângãiere, ce te pune in posiție, cã cu bucurie meditezi asupra lucrurilor și a scenelor ce represintã. Dintre multele tablouri clasice amintesc aici: 1. Asumpțiunea Vergurei Maria, (sala 25 nr. 1); entuziasmul apostolilor, dorința lor de a-o urmãri pe P. V. Maria, ângerii, figura Sf. Marcu, artea-coloritului; tóte aceste te frapézã, te incatenézã. 2. Maria pe tron și cei patru pãrinți ai bisericeii, (1446) de A. de Muravo și Giovanni d'Almagna. 3. Isus pe cruce, de Van Dyck. 4. Nașcerea Mântuitorului de Lazaro Sebastiani. 5. Sf. Maria cu Sf. Paul și Sf. Georgiu de Bellini. 6. Bãtãlia dela Lepanto de P. Veronese. 7. Mórtea lui Abel de Tintoreto. 8. Dedal și Icar de Canova, in etate de 21 ani, și multe alte tablouri, cari tóte meritã un studiu separat și indelungat.

Arsenalul. Stãnd in fațã cu fabrica de arme a Venetiiei, numitã arsenal, îți vine in minte timpul republicei, când munciau aici neintrerupt cãte 16.000 lucrãtori; sub domnia austriacã arsenalul erã mai negli-giat, pãnã dupã incorporarea Venetiiei la Italia, când iarã și-a cãștigat ceva importanțã mai considerabilã, dar la renumele vechiu încã tot n'a ajuns. Indatã la intrare admiri cei patru lei de metal aduși aici in an. 1687 din Tiseul Atenei. Aici se gãtesc cele mai renumite vase marine de resboiu și arme de tot soiul. Meritã atențiune deosebitã sala pentru arme cu scutul Bucen-

taurului și galeria tradițională, de unde dogele în fiecare an aruncă inelul de logodnă în marea Adriatică; tot aici se află și armatura lui Henric al IV-le; câteva trofee istorice și stindarde din bătălia dela Lepanto; armatura mai multor dogi; un model de piloți (stâlpi), pe cari s'a zidit Venetia, mai multe instrumente de torturare din evul mediu scl.

Sunt încă recomandabile pentru cercetare: Insula sântului Lazar, cu claustrul și tipografia mechtariștilor; Giudeca, o parte de oraș, numită astfel pentru că odinioară eră locuită de evrei; Fabrica de dantele Merceria, adeca aceea parte de oraș, unde poți umbla mai mult pe uscat și unde se află comerțianții.

Ca să-și pótă formă călătorul ideă mai exactă despre situația orașului și ca să vedă palate grandioase și frumoase, trebuie să întreprindă o excursiune cu gondola pe «canale grande», unde într'alte să nu trecă cu vederea «Ponte di rialto», care punte singură e un cap d'operă din timpurile gloriose.

Despre toate însemnătățile orașului, de cari ne-am ocupat până aci, mulți călători au scris multe și frumoase; numai despre «pescheria» adecă piața de pești, până aci încă n'am cefit nicăiri. Umblând în piața comerțului și a lăcșului, am ajuns și în ceca a peșcelui, lângă ponte di rialto, unde am dat peste sute de soiuri de pești, aduși aici din cele mai îndepărtate părți ale mării adriatice. Pescarii Venetiei mare parte a vieții o petrec pe mare așa, că cu săptămânile și de multe ori cu lunile nu se abat pe acasă, numai la serbatori își trimit vênatul de pește pe gondole mai mici acasă. E de notat despre pescari, că mai toți sunt gângavi, cauza gângăvirei se atribuie tăcerii continue. Prêda trimisă acasă pentru vânzare e foarte interesantă. Privind-o cum o dă pescarul la țermure, vedi pești de diferite forme și colori: unii sunt provêduți cu un fel de scut, alții sunt mâșgoși; o parte din ei e pistriță, alta e sclipiciôsă, cari de comun nu sunt primejdiși; unii iară sunt mai lungi și cu șire de dinți, aceștia sunt mai periculoși; sunt apoi între ei mai mari și mai mici — tout comme chez nous. Stând și privind atâta imensitate de pești, ai sta să-i asemeni cu ômenii, căci pe cum mulți ômeni așa și peșcii, «din departe trandafir, de aprópe borș cu șcir».

Aici vedi barbonii cu cap roșu, a căror cea mai delicată și mai gustôsă parte e capul, din colo branzinii, din cari chiar capul nu e bun; în mijloc fusarii (anguilla), cari se incolăcesc ca șerpii. E de admirat mai departe tinul (thinnus, un pește lung cam de 6 urme), gustos ca carnea de vițel, și e cel mai cercat soiu în Venetia. Aici sunt sardelele, dincolo peșcii migrători; lângă aceștia tot felul de raci, începând dela racul monstru de mare până la cel mai mic fără fôrfeaci. Cei mai cercați dintre raci sunt scampii. Mai incolo painginii și alte multe animale de mare, cari toate pe noi, cești de pe uscat, ne ingrozesc când îi privim, până ce pentru venetieni sunt tot atâtea delicatese. Dar apoi să vedi: melcii, scoicele, școrpiile, ostrigele, stelele de mare scl. cari toate aceste vietăți servesc de nutremânt. Admirând aici mișcarea febrilă, șgomotul cumpărătorilor și a vânzătorilor, precum și lumea acêta zoologică a mării, de odată me aflu singur, de ôre-ce conșoții mei de călătorie s'au depărtat pe neobservate.

De aici m'am reintors incet, cu intențiunea să studiez poporul. Petrecând séu mai bine dis, tândălind prin un labirint de strade; adese nu șcieam, că ôre în stradă

ori în curtea cutărui edificiu ori în ceva sacristie vechie ori în bucătăria cutărei familii me aflu. Atâta șcieam, că am rătăcit, și tot inaintând, numai decât ajung la o incotitură, unde mi se sfêrșește strada séu ce eră; aici deschidând o ușă mică, dau peste o curte asemenea unei temnițe din vremea feudalismului; de aici cam cu frică dau în jos pe 12 trepte, la reintórcere nici nu cugetam, de ôre-ce ușa, pe unde intrasem, așa s'a isbit, de cugetam, că nu voi fi în stare să o mai deschid. Acum ce eră să vedi? eram într'un pavilion, ce avea o cupolă susținută de 8 colonne, cari toate erau acoperite cu praf gros. Mergând tot înainte, dau de un coridor, unde erau atêrnate o mulțime de rufe, asta nu pôte fi altă — cugetam în mine — decât așa numitul «staffirung» al cutarei done, care până-i lumea tot spléa, căci vedi bine în Venetia incontinuu vedi rufe atêrnate de ferestri. Aici în uși, pe sub ferestri, înaintea și îndêrêtrul meu, cu un cuvânt în toate părțile, lucréză, șoptește, se lenevește și se neguțetorește o mulțime de popor; adeca pe semne ajunseseam iară în cutare stradă.

Grăbesc, și peste câteva minute eram de nou la ponte di rialto, de unde plecasem, când apoi neincreddându-me în cunoșcinta mea de loc, grăesc unui băețandru să me conducă până la piața sântului Marcu, și fratello spre cea mai mare mirare îmi respunde nemțește, că nu șcie ungurește; mai vêdut-a cineva o incurcătură ca acêta? Graba eră mare, căci șcieam, că la otel me așteptă conșoții, ca să mergem la tren, și ce eră de făcut? Chiem iute pe un al doilea fratello, care nu vré să me pricépă, pe al treilea apoi și pe al patrulea, când de-odată me incungiuură toți cei chemați, la aceștia se alătură alții și așa cu o comisiune întregă am mers până la piața sântului Marcu, de unde apoi îmi eră ușor să me orientez în toate direcțiunile.

Până ce în salele palatelor vechi domnește amintirea timpurilor gloriose și a celor triste, în strade și prin piațe nu odată vedi câte o grupă de fete frumoase în giurul unui basen, cari cu voie bună, glumind și pururea zimbînd trag apă curată și destilată, pe care cu strigăte melodióse de «aqua fresca, aqua frescal» o pórta pe la căși. Aceste fete-s din provinția Friaul, cari au un privilegiu vechiu, că pot să pórte apă prin oraș; fieșce care pórta pe umêr câte o pragină de care atêrnă 2 vase de metal cu apă; au un port frumos, cu pălărie înaltă și totdeauna cu cocardă.

Bella Venetia are și alte multe însemnătăți, dar din cauza scurțimei timpului, n'am putut ajunge pe tot locul. Am schițat și notat numai lucrurile cercetate.

Sosise timpul de plecare. Am luat loc câte patru ênși în o gondolă, eră diminéța la 7 ore când trecând prin vre-o 20 de canale în fine am ajuns la tren. Mergând spre tren vedeam cum femeile italiene, în loc să mêrgă la piaț, legau o corfă cu sfôră, în care aședau parale și așa o lăsau în jos din etaj, iar gondolierul ce purtă în gondolă carne, verdețuri, lapte și tot felul de legumi, luă banii și punea în corfă ce poftiă dona de sus.

În âst mod numai damele din Venetia își pot provedé bucătăria cu cele de trebuință.

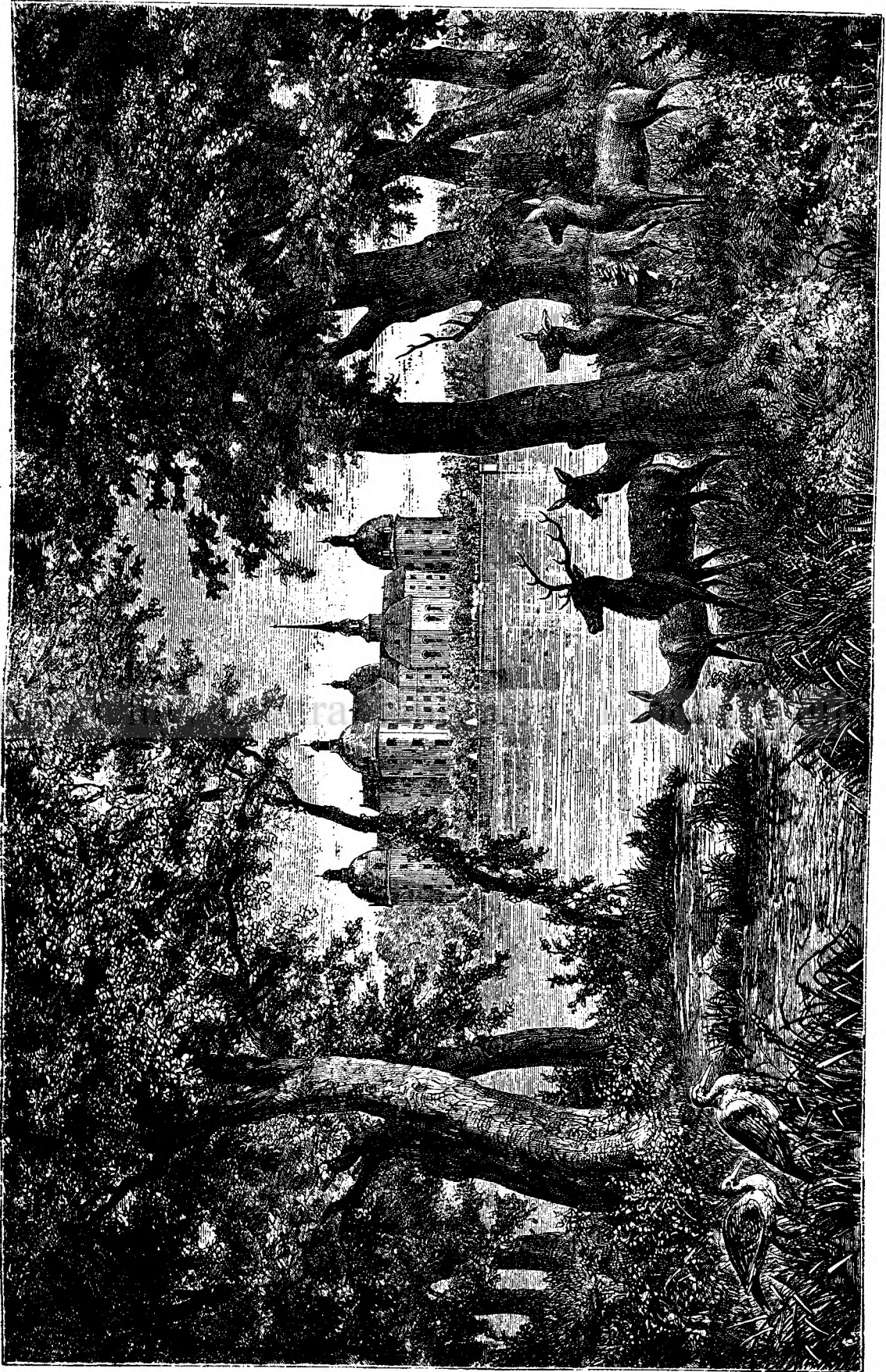
Părăsind Venetia, am trecut cu trenul peste riul Brenta, care isvorește în Tirol, și nu peste mult timp am scorbit în orașul Padua.

TEODOR BULCU.

Décă desgropi un cadavru de câteva zile, e o profanare; iar décă e de câteva secole, faci șciință.

Un castel la forêt.

Fost un împărat ș-o avut patru ficiori, trei holtei, da unul numai de 16 ani. Când, in ziua de mie-dul păreții, cu patru săptămâni inaintea Paștelor, li se naște lor, după 16 ani, o copilă. Bucuria lor nici se mai pôte spune de mare, cum o avut împăratul și împărătesa de mezina lor. Numai cât de când li se născuse fata, in tóte zilele aveau pagubă. In tótă nóptea le peria câteun cal, tot cel mai bun; când mergeau diminéța in grajd, il găsiu lat. Ce să fie asta? O trimes împăratu pe ficiori ca să păzécă. Dar nu eră chip; când da spre meș de nópte, îi lovia un somn ca de mórte, că numai decăt trebuia să dormă. Numai diminéța când se sculau, găsiu tréba gata.

— Me duc să păzesc eu, dișe ficiorul cel mai mic, — și inșfacă un braț de mărăcini, — voi nu știți a păzi, — le dișe el la frați, — ia așa se păzește, — și tot infige câte un spin de giur impregiurul lui.

Frații o început a ride de dēnsu, da el o făcut tréba bună; când i-o venit somn și i-o cădūt capul pe spate, l'o infipt in cap și s'o trezit; când o cădūt pe față, iar s'o trezit. Amu numai ce aude intre cai un huet și svērcolélă, — se frécă la ochi și alérgă de grabă, — când acolo ce să vedă: sorióra lui cea mi-țitică prinsese cu tóte puterile un cal de găt și-l su-grumă. Atunci el o prins-o 'n brațe ș-o tras-o cât a putut. Ea o început a-l drapană cu unghiele și l'o um-plut de sânge, dar el nu s'o lăsat, și s'o luptat cu dēnsa pân ce-o cântat cucoșii. Atunci ea a cădūt jos și s'o făcut copil infașat cum eră.

— Tu ești dihania care face posnele, afurisit-ol — o prins-o sdravăn in mâni ș-o trēntit-o in esle, intre cai.

Cum s'o făcut ziua, o venit frații să vedă și s'o incrucit, când l'o vedūt așa de zgăriet.

— Ce-ai pățit, ce este?

— Ce să fie, veniți și-ți vedé. Mărióra, surióra nóstră ucide caii!

Alérgă cu toții la tatăl seu să-i spue.

— Ce Mărióra, ce vorbiți voi, unde e copila?

Alérgă la légăn — nu-i.

— N'o cătați aici, e in grajd, in esle, intre cai, am trintit-o eu; póte a fi perit! — dișe băetu.

Alérgă împăratul și împărătesa spēriați, — ooa, ooa, plânge copila inghetată, — o iau indată, împără-tésa o pune la sîn, ea tremură și se jelue ca copilul, cu gurița strînsă și lacrimelē 'n ochi...

— Câne, ce ești tu! răcnește împăratul, cum de-ai avut așa inimă, să faci astfel de faptă, să-mi obijduești copilul nevinovat, copilul meu! Nu n'ai avut frică de Dumneđu, tálharule și hoț ce ești; nu șcii tu că mai bucuros v'ăș da pe toți morții, decăt să mi se atingă cineva de ângerul aista ce mi l'o trimes Dđu!... La mórte, la mórte! pe loc să mi-l omoriți; aista nu-i om, da-i câne. Uite, cum e de spărietă copila, uite cum e de inghetată, uite cum cere dreptate și suspină. La mórte să-l duceți, să nu-l mai ved cu ochii... și nu-mai inima dintr'ensul, cea de câne, să mi-o aduceți...

Ce erau să dișă ceialalți ficiori ai împăratului, in-ghețase inaintea lui. O trebuit să-i asculte porunca. Să-l ieie pe fratele lor și să-l ducă să-l omóre, — tocmai intr'o pădure — și să-i aducă inima, cum le-o por-oncit.

Și cum mergeau cu toții, plângeau așa de straș-

nic... Da o cățelușă din ograda deprinsă cu ei de mică, s'o luat după dēnșii. Când o venit la locul acela, s'o cuprins toți frații de după găt ș-o început și mai tare a plânge. Atunci băetu le-o diș lor: «Fraților, fie-ve milă de mine și nu me ucideți; tata v'o diș ca să-i duceți semn numai inima; tăeți mai bine cățeuă asta și-i scóteți inima și tata când a vedé, a gândi că-i a mea».

S'o bucurat și frații de așa gând bun, o omorit cățelușă; și i-o dus inima la tatăl lor. Atunci împăratul s'o bucurat tare: Iaca, dișe el, îi de câne, amirósă chiar a câne, așa cum am diș eu...

II.

O remas bietul băet singur in pădure. Se culcă săracul prin copaci și numai cu frunđe și rădēcini se hrăniá. Și tot mergea inainte pi'n codru. Așa o mers el pân o dat de-o poiană mare și inaintea lui cât vedea cu ochii, erau numai oi. Se uită dór a vedé pe vr'un cioban care să le pască — nu vede pe nimene, numai câni prin pregiurul lor păziau ici colo și oile pășceau. Da cu câni n'avea ce inchepe, că se temea să nu-l rupă, — se dădū intr'o parte să vedă ce a fi. Spre séră așteptă să vie cineva să le mae acasă, nu vine nime, câni li-o luat de dinapoi și le-o mánat. Da el tiptil, tiptil, merge tot in urma lor. Vede că ajung la o casă in pădure și un moșnég, bētrân tare și chior, le așteptă la pórtă; și tot strigă câni pe nume și le da demâncat: caș, lapte, zēr — câni o început a mánca, atunci el o intrat fără nici o grijă, și s'o furișat lângă pórtă, pe sub mâna moșnégului, ș-o intrat iute in casă. Vine și moșnégu — tocmai atunci fērbea pe foc mămă-liga, ia moșnégu ș-o mestecă, o rēstórnă pe fund, băetu harști un dărab. Tórnă moșnégu lapte, — boetu horpa, horpa, pân ce se întórce moșnégu incóce, incolo, și vré să se pue să mánance, nici lapte nici mămăligă nu eră. El máncase par că n'ar fi vedūt máncare cât o trăit cu ochii.

Dómne, dișe moșnégu, ce să fie asta, de când sînt aicea și mi-au luat dișele vederile, trăesc singur in pădure numai cu câni și cu oile, fără alt suflet de om; acuma fac mămăliga și dau să mánanc, găsesc nu-mai o imbucătură, — pân amú, cât făceam, totdauna îmi ajungea și amú n'am ce mánca, să fie óre un strein in casă? Să fie un suflet de om? Cineva trebue să fie. Dómne, Dumneđuule, cum ț-as mulțámí Dómne și m'ăș bucurá!

Atunci băetu și răspunde: Este, moșule, este, eu sînt aici!

— Cine ești tu, dragul moșului, vin la mine — să te ved n'am ochi, dar măcar să te chipui, să pun mânilē pe tine...

Băetu o mers și el l'o achipuit ș-o început a-l strînge la piept și a mulțámí lui Dđu că de amú n'are să mai fie singur — are și el un copil, el i-a fi tată și băetu copil; moșnégul se bucurá și băetu iar se bu-cură, se bucurau unul de altul amēndoi.

Băetu ar fi vrut să mērgă pe-afară; dar se temea de câni. Atunci moșnégu l'o luat de mână ș-o eșit cu dēnsu afară, o chemat pe toți câni ș-o început a-l ne-teđi pe băet ș-a-l desmerdá inaintea lor, ș-o început să sară câni pe dēnsu de bucurie, și să se gudure ș-amú eră și cu câni prieten.

A doua di a diș moșnégului că vré să mērgă cu oile la păscut.

— Bine dragu tatei, i-o diș moșnégu — du-te 'n

cóce, du-te 'n colo, dar in poiana ținelor să nu mergi, că acolo am mers și eu și mi-au luat vederile.

El dișe că n'a merge, pân ce s'o vëdut eșit pe pórtă; cum o scăpat la drum larg, drept in poiana ținelor s'o dus.

Acolo in poiană erá un iaz limpede, oile o prins a pașce prin pregiur, da el o scos flueru și s'o rădëmat la rădëcina unui copac ș-o incepnt a cântá. Numai ce vede că se tulburá apa din iaz și es — ținene lui Dumneđu . . . 12 fete sburdalnice și frumóse; când l'o audit pe dënsu cântând, fuga, merg și fac rótá și incep a jucá impregiurul lui. Da nu jócá, nul de erá mai mare drag să le privești.

(Finea va uramá.)

ELENA VORONCA.

Peste codri.

Peste codrii mari de brad
Sbórá gândurile mele.

Luna bate 'n rămurele,
Eu me 'nchipui că-s sub ele
Și prin cânt de pásărele
Ascult glasul dragii mele,
Și me uit mereu la stele,
Cum incet prin chaos cad
Peste codrii mari de brad.

E o liniște 'n păduri,
Leneș murmurá isvorul
Și me légănă cu dorul
Ce mi-a pus in pept amorul;
Și pândesc ș-aud piciorul,
Cum in môle pas, odorul,
O să-mi svënte 'n vënturi norul . . .
De ce nu vîi să me furi,
Dcă-i liniște 'n păduri?

O, de-atâta vreme-aștept
Să-mi resari odată 'n cale,
Să-ți ascult pe iërba môle,
Adumbrit cu tine 'n vale
Risul și glumele tale . . .
Dar nebun ce sînt! Cu jale
Ce pândesc fantasme pale?
Și să-mi vëd visul deștept
Insedar mai tot aștept.

PETREA DELA CLUS.

Remediul contra difteritei.

Difteria e o bólă, care nu cruță nici tronul monarhilor, nici bordeiul sáracilor; ea reclamă fără milă numeroșe victime intre copilași.

Angina difteritică e unul dintre dușmanii cei mai inverșunați, contra căruia medicii au luptat cu tot felul de mijlóce, cu diverse arme, inse adversarul a remas neinvins.

Numërul mijlócelor intrebuintate contra difteritei trece peste o sutá și mai in fiecare țin erá láudat un mijloc nou, cu care vre-un medic pretindea a fi avut succese. Colegii se folosiau cu zel de ocașie spre a se

convinge de eficacitatea remediului preconisat, dar in scurt timp ajungeau la cunoșcința, că nici acest mijloc nu erá mai bun, și nici mai reu decât celelalte.

Cu tóte astea se făceau noue incercări cu alte mijlóce. Tuturor substanțelor intrebuintate le lipsiá constanta efectului; unuia îi folosiá, altuia nu, și astfel mai fiecare medic își formá metoda sa proprie de a tratá difterita. De aceea marele medic de copii, Henoch, mărturisește cu o resignare órecare dícënd: casurile cele ușóre scapá; cele grave mor.

Cu atát mai mare a fost bucuria și entuziasmul tuturor, când profesorul Behring a făcut cunoscut un nou remediu contra difteritei, descoperit de dënsul și a comunicat rezultatele obținute. Descoperirea acestui mijloc nu se datorește intëmplării séu empiriei, ci unei munci asidue și indelungate. El nu se câștigá pe cale chemică, ci se găsește in organismul animalic. Acesta e un punct cardinal, in care remediuul cel nou se deosebește de celelalte vechi. Acéstá substanță vindecátóre e conținută in sângele și in laptele animalelor imunitate contra difteritei. Bacteriologia, acéstá ramură mai nouă a medicinei, a fost punctul de plecare, dela care s'a ajuns remediul. Până s'a ajuns inse la scop, au fost de invins multe dificultăți. Au fost sacrificate mii de animale, până ce s'a ajuns la acest medicament, rădimat pe un fundament șciintific solid.

Acest remediu nu e vătëmător nici in dozele cele mai mari, inse valórea lui cea mai mare este efectul seu specific asupra virusului difteritic. Mórtea nu o produce bacillul difteritic, ci virusul séu veninul, pe care-l produce și-l trimete prin sânge in tot corpul. Medicamentul e un antidot specific, care paraliséză virusul difteritei, îl inlăturá cu totul séu cel puțin il slăbește.

Cu cât acțiunea virusului difteritei in corp va fi combătută mai curënd, cu atát mai mari sînt șansele de succes; cu cât inse intârziem mai mult și dăm veninului timp să se intindă in organism, cu atát mai mici vor fi șansele de vindecare. De aceea părinții să nu aștepte nici un moment după manifestarea bólei, să nu aștepte până va fi deja prea târziu, ci fără intârziere să alerge la medic. Mijlócele de astáđi ale microscopiei și bacteriologiei permit a distinge ușor difteria de alte asemenea bóle, inse nepericulóse, și dcă părinții nu vor intârziá a cere ajutorul medical la timp, atunci și remediul aplicat imediat își va face datoria.

Când intr'o familie se bolnăvește un copil de difterită, ceialalți copii trebuesc vaccinați cu remediuul cel nou (serum); tot așa să se facă mai ales când difterita isbucnește intr'o școlá. Dcă se bolnăvește din nou un individ, care a fost vindecat odată, el are in sine deja o cantitate órecare de antidot, care micșoréză mult gravitatea bólei.

Profesorul Ehrlich a făcut descoperirea prea importantă, că antidotul se găsește și in laptele animalelor imunitate. El a găsit prin incercări geniale, că animale tinere, cari au supt la o mamă imunitată contra unei anumite bóle, au devenit și ele imune contra celei bóle. Se sperá că pe viitor copiii vor puté fi apërați și vindecați de difterită, dându-li-se să bea lapte imun.

De regulá amorul nu șovăește pentru că se ivesc diferințe, ci diferințele sînt observate numai când amorul șovăește.

*

Când ura nóstrá e prea vie, ea ne pune mai pe jos de acei pe cari îi urim.

Din București.

Tragedie séu Comedie? — A cui e vina. — Teatrul Național.
Noua asociație. — Poesii noi.

Am asistat de doue ori la tragedia — comedia — ce-o fi? — «In préjma tronului» așa numită piesă in 5 acte și 12 tablouri de dl Em. N. Antonescu, scriitor ale cărui celelalte opere au fost cunoscute până acuma... dór de domnia-sa.

Teatrul Național și-a început stagiunea cu triste augurii: o bucată care a plictisit pe toți, care a entusiasmat inse galeria până la așa grad, încât te păreai pe peronul unei gări: așa șuerături veniau de sus.

Domnul Antonescu?... E un tiner care cât a stat in țără n'a scris nici un picior de vers, nici un crâmpciu de prosă.

Domnul Antonescu?... Plécă să facă niște studii la Berlin și hop! ne pomenim intr'o di pe la redacții că vine dl Antonescu să ne anunțe că a scris o tragedie de 1800, *una mie opt sute*, de versuri...

Un etnolog ar puté face un important studiu, basat pe acéstă întemplare, pe care l'ar puté intitula: «Influența străinătății asupra facerei tragediilor».

Ce e tragedia «In préjma tronului»?

O nesăbuită abatere dela tóte legile tragediei, o pocire a limbei și gramaticiei, o necunoștință complectă de regulele versificațiunei, o vërsare de sânge pe scenă și o emanație de vapori morfinoferi in staluri și loji.

Mărturisesc că, de când vizitez teatrul, nu am zărit mai mulți adormiți in préjma... scenei, ca de astă dată. Se părea că Morfeu, angajat cu contract de autor, își intinse aripele peste spectatori...

Iată in trăsături generale conținutul mascaradei numită «In préjma tronului».

Vre-o *patruđeci de persoane*, tot atâți soldați, preoți, popor, surle, tobe, orchestră, etc. etc. plus mașinistul teatrului cu darea colorilor și cu producerea fulgerilor și trăsnetelor, un complex wagnerian, in care nu se audia nimic de pe scenă, in mijlocul țipetelor și strigătelor, bătăile tobelor, vuitul trăsnetelor.

Oh! domnule Em. N. Antonescu, de ce nu rămâneai in négra străinătate încă un an, doi, nouă; póte gustul de a scrie așa din senin o tragedie in 5 acte și 12 tablouri și-ar fi trecut și societatea te-ar fi avut atunci un bun dascál, ci nu un asasin al urechilor ei, ca ađi, dela 8 séra până la 2 diminéța!...

***

Subiectul?

Un dedal din care chiar autorul nu te-ar puté scóte istorisindu-ți-l.

E vorba de, — acțiunea se petrece la Mantua la începutul vécului nostru, — Karlo Gonzago, ducele Mantuei, al cărui tron e subminat de cătră vërnul seu Luigi. Acest din urmă caută să-i ia sceptrul și negreșit, trebuia un... *cherchez la femme*... Acésta e Bonélia, nevésta tineră a lui Karlo. Prin ea Luigi își ajunge planul. Cum? O, nu me întrebați, e un mister pe care autorul l'a lăsat ca să-l deslege vécurile viitoare și... moliile ce vor róde manuscriptul.

E de ajuns să ve spun că e un nonsens tótă acțiunea. Găsim pe de-o parte nenaturaluri câte ne cere

sufletul. Secolul al XVIII, când corupția e la culme, când desfréul domnește in vigóre, face pe ducele Karlo ca să comită tóte crimele, pe care autorul i le pune in spinare, pentru... o scrisóre de amor a Bonéliei. Fără nici un alt argument, decât ici colo o întemplare, venitá deus ex machina, care colaborează la acésta, Karlo devine gelos la culme, abdică, vré să omóre pe Luigi, pe Bonélia, se omórá...

Hei, le-aș fi înțeles acestea pe la 1400 când trădările și infidelitățile nu erau la ordinea ăilei, intr'o societate cu moravuri curate, cu un mediu pur... Dar atunci, când Karlo se invértia intr'o societate cu dese-vërșire deservată, coruptă până in mēduv?

Apoi, ridicule, ca in act IV, când i se anunță că Bonélia e nevinovată, el esclamá... «Cum soția mea e cinstită? *Ce grozăvie!*» Pofitim, eu cred că acesta e singurul bărbat care, auđind că are o soție cinstită esclamá: «*Ce grozăvie!*»

Și... sânt prea multe, multe de tot!

***

A cui e vina?

Negreșit a autorului că, fără să trecă printr'o serie de încercări, mergēnd dela mic la mare, cu capul inflăcărát de cetirea séu asistarea la unele tragedii mari, a cređut că póte și domnia-sa să se ridice pe spinarea lui Shakespeare.

Negreșit, inse, și a comitetului teatral, care pri-mește să se jóce o asemenea comedie.

Nu au cetit cu băgare de sémă, domnii din comitet, piesa... Reu și fără cale, căci ce garanții puternice presintă ilustrul necunoscut N. Antonescu ca să i se admită o lucrare, fără a fi esaminată cât se póte de scrupulos. Domnul Em. N. Antonescu, nu a mai scris nimic, dar nimic, — póte dór tesa sa.

Au cetit scrierea, apoi cum atunci nu au fost isbiți de curiositățile ce se insirue aci? Cum au lăsat a se strecurá pe pórtá teatrului o lucrare nu mediocră, dar ridiculă, când alte lucrări au fost ținute la dosar fără a vedé lumina scenei? Cum?

E trist!..

***

De și reparațiile nu sânt terminate, mărturisesc că, de pe acuma chiar, se póte cunoșce că directorul teatrului și arhitectul, simpaticul dl Sterian, au făcut multe, dar multe imbunătățiri in interiorul Teatrului nostru Național. Scena cu dese-vërșire mărită, cabine noi. Sala de pictură de o mărimé colosală, magazii spațiose, aședarea orchestrei sub scenă, după modelul francez, facerea de culoare la stalul I și loji, tóte acestea s'au transformat, până acuma in deajuns deja, teatrul nostru.

Pecat inse că, fie că se cedéză stăruințelor, fie că comitetul nu e deajuns de sever, se permite ca piese d'al de «In préjma tronului» să se jóce... Mai mult control și mai multă imparțialitate... ce bune ar fi!

***

La Teatrul Lyric s'a deschis ađi, duminecă, stagiunea.

O asociațiune din cei mai talentați tineri, absolvenți ai conservatorului de declamație, sub direcțiunea unui profesor, incurajată de scriitori de valóre, a încercat norocul.

Acéstă asociațiune e venitá la timp. Ea va contabalansá nedreptățile făcute unor autori, cari nu erau *persone gratae* pentru cei dela Teatrul Național. Aci, in acest for tiner al artei, ei vor găsi o dréptă rēsplă-tire a talentului lor, in vreme ce d'alde dl Em. N. An-

tonescu vor culege gloria... fluerăturilor la Teatrul Național.

Nu pot ură unei asociații de tineri, decât cel mai mare spor. Talent au deajuns, harnici că sînt dau dovedi, fie acuma ca publicul să-i incurajeze.

Intr'un număr viitor voi cercetă cu deamănuntul una din seratele dela Teatrul Liric

***

Odată cu deschiderea stagiunii teatrale au apărut și mai multe volume de versuri ale dlor Gheorghe din Moldova, N. Burlănescu-Alin și Artur Stavri.

Di Gheorghe din Moldova e deja cunoscut că are versuri frumoase. Păcatul inse e că H. Heine prea... *l'a inspirat*. Pentru cei cunoscători ai limbei și literaturii germane poeziile dlui Gh. Kernbach apar ca niște frumoase imitațiuni ale perlelor germane. E poet inse domnia sa, de și departe de a fi un Gh. Coșbuc.

Poeziile dlui Stavri sînt reci și seci. Nu pot entusiasma decât pe cei grupați impregiurul epilepticului autor al lui Moș Tēcă, cunoscutul de toți copiii dl Anton Bacalbașa. — Domnia lor cred că e deajuns ca cineva să cânte *femeia la baricade, lumea nouă, viața socială*, ca pecetea artei să se pue pe operile lor, dându-li-se astfel un brevet. De sigur inse că și dl Stavri e prea cuminte ca să credă ineptiile unor Antoni Bacalbașa.

Tinêrul Burlănescu-Alin e un băiat muncitor, cu talent și deci cu viitor.

Are multe bucăți rele, inse are și destule in deajuns de drăgălașe.

Dăm din volumul lui un quatrin ca să se vedă genul acestui tinêr scriitor:

E tristă vremea, cade frunđa
Și ploia 'n codrul cel pustiu;
Dar cum e sufletu-mi tot nu e
Când plâng și scriu!

Burlănescu a suferit multe, așa că se esplică sinerile lui plângeri!

ILIE IGHEL.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Marele duce Nicolae moștenitorul Rusiei.

Acum, când țarul trage de mörte, atențiunea lumii o indreptată asupra următorului seu.

Țareviciul Nicolae Alexandrovici, moștenitorul tronului tuturor Rusilor, e acum in vîrstă de 26 de ani. Förte bun și bländ, el sémënë perfect cu mama sa dela care a moștenit constituția sa corporală delicată. Particularitatea acésta e vrednică de remarcă, din pricină că toți Romanoffii au fost ómeni robuști și inalți, iar țarul Alesandru III eră in vremea lui de o täre förte mare. Țareviciul e inteligent și spiritual.

Se șcie că in timpul când făcuse voiajul in giurul lumii eră să fie omörît in Japonia. In ziua de 12 maiu 1891, la ora 2 p. m. intr'o stradă din Otsu, un orășel situat la o depärtare de 40 de minute cu trenul dela Kioto, un agent al poliției japoneze, insărcinat cu serviciul de ordine in tot percursul cortegiului oficial, a dat o lovitură teribilă de sabie in capul țareviciului. Dēcă acesta n'ar fi avut in cap o cască de metal, ar fi fost omörît imediat.

Prințul moștenitor al Greciei l'a scăpat dela mörte, căci asasinul mai voiă să-l lovescă odată.

La 24 l. c. moștenitorul tronului s'a logodit cu principesa Aliçe de Hesa, in odaia țarului bolnav, care a dorit ca cununia să se facă până ce trăsese el.

Un castel la țeră. Ce este mai plăcut la țeră, decât un castel frumos in mijlocul unui parc umbros? Umbra recoritoare a arborilor, frémêtul misterios al frunđelor și susurul lin al apelor te lęgănă in plăceri. Uți necasurile vietii și-ți pare că veđi o bucată de raiu pe pämênt.

Priviți ilustrațiunea și lăsăți fantasia să sböre, să-și clădescă visurile cele mai incântătoare!

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Sciri literare. Di Artur Stavri, tinerul poet din România, a scos la lumină 'n București un volum de «Poesii», care cuprinde poesile sale scrise de poet dela 1888 până la 1894. — Di George G. Murnu, care a publicat mai multe poesii și in fôia noastră, a scos de sub presă la București o broșură intitulată: «Studiu asupra elementului grec antefanariot in limba română» care a fost premiat de universitatea din București. — Di Ioan Costin, preot român gr. c. in comitatul Sătmar, a scris un roman intitulat «Móra dela Șișești».

O carte pentru popor. Preoții: Alesandru Anca, Ioan Bârsean, Ioan Baci, Ioan Mureșian, Nechita Suia, Traian Deac, Vasiliu Nechiti, Mihail Bungărdean, Ioan Timar și Constantin Pop, cari își fac osênda de trei luni de zile in temnița din Cluș, pentru o adresă către condamnații Replicei, au hotărît să eternizeze acésta pe-trecere împreună a lor in temniță, prin publicarea unei lucrări, scrie în folosul poporului român. Au prelucrat dară, după mai mulți autori străini și de ai noștri, un «Indreptar practic in economia rurală». Lucrarea acésta va eși in patru fășciore, cu mai multe ilustrațiuni; fiecare va costă câte 25 cr. Abonamentele sînt a se trimite dlui Alesandru Anca preot român in Cluș. Numiții preoți au mai tradus din limba germană și vor pune sub tipar și un manual despre comptabilitatea casselor de păstrare, care va costă 50 cr.

O scriere nouă de dr. Weigand. Invêțatul filolog și director al seminarului român din Lipsca, dl dr. Gustav Weigand, a scos de curênd de sub tipar la Lipsca in limba germană al doile volum din importanta sa lucrare asupra Românilor din Macedonia, intitulată: «Aromunii, cercetări etnografice, filologice și istorice asupra poporului așa numiților Macedo-români séu Țințari». Cartea dlui Weigand este de cel mai mare interes, căci ne presintă o mulțime de specimene de limba aromună, o mulțime de dicătore și poesii populare ale acestora; totodată ne dă și câteva ilustrațiuni cari pin punct de vedere etnografic ofer cele mai interesante puncte de studii, asemenea găsim și fotografiile de localități și ómeni.

Un nou diar grecesc in București. Di Theodor Moscopol, fost redactor al diarelor grecești «Sylloghi» și «Patris» din București, va scöte la 1 novembre tot in București un nou diar politic și literar sub titlul «Hellas». Di Moscopol, scrie «Timpul», ocupându-se cu un adevêrat amor de vechii noștri cronicari și istoriografi contimporani, studieză istoria grecismului din România și epoca Fanarioților cu un spirit de nepărtinire și pe basa isvórelor românești, e primul dintre greci care a dat o mare atențiune istoricilor noștri vechi și moderni.

TEATRU și MUSICĂ

Știri teatrale și musicale. *Dl. C. Dumitrescu*, profesor de violoncel dela conservatorul din București, a fost numit șef de orchestră al Teatrului Național. — *Dl. G. Stefanescu* a publicat la București o liturgie pentru voci bărbătești. — *Dl. C. Ghimpeșian*, profesor de muzică în Târgoviște, a publicat un abecedar musical.

Teatrul Național din București. S'a pus în repetiție o piesă de ocaziune, o feerie în trei tablouri, care se va reprezenta în seara de 3/15 novembre, cu ocaziunea jubileului nunții de argint a regelui Carol și a reginei Elisabeta. Titlul piesei este «Povestea unei nunții»; autorii sunt dnii A. din Dorna și Dem. Stănescu; muzica de dl. Gr. Stefanescu. Opereta română dela Teatrul Național va reprezenta în stagiunea acesta opera «Iubire și țără» pe un subiect istoric din timpul lui Ștefan cel mare, muzica de dl. Stefanescu, libretul de dl. Eduard Aslan.

Concertul baritonistului Mureșian la Orăștie, pe care l'am anunțat și noi, a avut un succes foarte frumos. Sala a fost plină, căci toți străinii culți au ținut să se prezinte; numai unele familii românești au crezut că pot să absenteze. *Dl. Traian Mureșian* a probat și cu asta ocaziune, că are o frumoasă stofă de voce, care e cultivată cu mult succes. *Dșora Melania Brândușian* a eselat prin o tehnică brillantă; iar *dl. Iacob Mureșian*, bun compozitor, bun profesor, a fost asemenea bun și ca debutant. Concertul a lăsat cele mai bune impresiuni.

Corul plugarilor români din Feldiöra, lângă Brașov, a dat cu ocaziunea adunării generale a Reuniunii învățătorilor români din districtul Brașovului, un concert foarte reușit, sub conducerea învățătorului Ștefan Taus. S'au cântat piese de Dima, Musicescu și de Schubert.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Știri bisericești și școlare. *Il. Sa dl. dr. Victor Mihályi*, episcopul gr. c. de Lugos, la 11/23 septembrie a sfințit noua biserică gr. c. română din Cârnești, comitatul Hunedorii, asistat de prepositul Ștefan Moldovan și de alți preoți din părțile acele. — *Dl. George Murnu*, cunoscut din poeziile ce-a publicat, a fost numit profesor suplinitor la catedra de limba greacă la seminarul central din București.

Seminarul român din Lipsca. În raporturile noastre despre sesiunea generală a Academiei Române, am vorbit în mai multe rânduri despre seminarul român din Lipsca. Acum avem înaintea noastră raportul dlui dr. Gustav Weigand, directorul aceluia seminar, din care scotem mai multe date. Seminarul acesta se datorește dlui ministru de culte al României Tache Ionescu, care printr'un proiect votat de Camera României, i-a asigurat mijlocele de subsistență. A mai fost spriginit și de Academia Română. Astfel la 21 aprilie 1893 s'a deschis, fiind recunoscut de universitatea de acolo ca institut privat al facultății de filosofie sub denumirea de: «Institutul pentru limba română». Scopul seminarului este de a introduce pe studenți în studiul limbei române și de a le da posibilitatea să rezolve enșiiși teme din cadrul filologiei române. Seminaristii primesc și premii pentru lucrările lor; tipărirea se face pe cheltuiéla seminarului. În primul semestru (semestrul

de veră al anului 1893) seminarul a fost cercetat de 10 studenți și o dómna. În semestrul de iernă au fost 12 studenți. La începutul semestrului din veră al anului 1894 numărul studenților s'a mărit. La sfârșitul semestrului 1894, seminarul numără 15 membri și anume 11 germani, 1 român (din Transilvania), 1 rus, 1 danez și 1 american.

O doctorésă la Iași. La facultatea de medicină din Iași s'a început ținerea concursului pentru catedra de clinică infantilă dela facultatea din București. Între candidați, s'a prezentat cu acesta ocazie și o «doctorésă», dna Secară Turbure. Fiind vorba de bóle de copii, dna Secară o fi crezut că femeile sânt superioare în cercetarea și cunoșcerea acestor bóle, din cauza delicatetei firești a femeii și a încrederei mai mari pe cari o au copiii în ele. Juriul facultății din Iași inse a respins candidatura dnei Secară, din niște motive foarte curioase. Nu se contestă puțința ca o «doctorésă» să știe mai mult decât un bărbat, dar juriul a găsit alt curus: Femeile n'au drepturi politice, universitățile sânt colegii electorale pentru senat; prin urmare o dómna doctorésă în medicină nu póte să fie profesórá capabilă. Nu șcim numele membrilor acestui juriu, dar teória că profesorul trebuiá să fie mai înainte alegător decât un om capabil e... e clasică.

Adunări învățătoresci. *La Sas-Sebeș* în zilele de 5 și 6 novembre n. se va ținé adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români gr. or. din districtul Sas-Sebeș, sub presiul dlui Z. Mureșian, notar dl. N. Todea. *Învățătorii A. Giura, Z. Albu, P. Mondoc, Beșa și Patachi* vor ținé prelegeri. — *La Semlac*, comitatul Cenad, în 25 octombrie (6 novembre) va ținé adunarea sa generală Reuniunea cercuală a învățătorilor români gr. or. din protopopiatul Aradului, sub presiul dlui Ioan Efticiu, notar dl. Iosif Moldovan. *Învățătorii Grigoriu Roșu și Lazar Ionescu* vor ținé prelegeri practice.

C E E N O U ?

Hymen. *Dl. dr. Alesandru Birescu*, avocat în Panciova, duminica trecută s'a cununat cu dșora Elena Alexici în Satul-nou. — *Dl. Traian Lazar*, învățător în Biserica-albă, s'a logodit cu dșora Maria Cucu în Orașița-română. — *Dl. George Grozav*, învățător gr. or. în Ianova, s'a logodit cu dșora Sabina Radi în Teeș.

Serată la Curte. Duminica trecută a fost o serată la curtea regală în Buda, la care au luat parte aproape o mie de invitați, miniștri, magnați, deputați și căpeteniile autorităților preoțești, militare și civile aflătoare în Budapeșta. Dintre prelații români, a fost de față *Il. Sa* episcopul dr. Victor Mihályi din Lugos, cu care *Maj. Sa* monarcul a convorbit câteva minute. Este interesant, că *Maj. Sa* împărătesa-regina Elisabeta vorbind cu romanșierul *Jókai Mór*, l'a întrebat ce opinie are despre activitatea literară a reginei României, care scrie sub pseudonimul de *Carmen Sylva*? *Jókai* a răspuns, că are o stimă înaltă despre lucrările ei poetice, dar mai cu sémă se închină sentimentelor ei de patriótă română, care se manifestéză prin iubirea poporului și a portului acestuia. *Maj. Sa* a adaus: «Și ea a suferit mult». Iar *Jókai* a încheiat urând fericire acelor Dómne, pentru care se rógă popórele lor.

Asociațiunea transilvană. *Desparțământul Sibiu* ș-a ținut adunarea generală în duminica trecută, 9/21 octombrie, în comuna Ocna, sub presiul dlui Parteniu Cosma, care a deschis adunarea cu un dis-

curs foarte instructiv. Director al despărțământului s'a ales protopresbiterul I. Papiu, vicedirector dl Leontin Simonescu. S'au votat doue premii de câte 25 corone pentru învățătorii cari fac progres in cultivarea legumăritului. S'a indrumat comitetul să înființeze agenturi prin comunele de frunte. Dl dr. Petru Șpan a cetit o lucrare intitulată «Munca și prețul ei». In sfârșit obicinuitul banquet. — *Despărțământul Alba-Iulia* s'a convocat la adunare generală in opidul Ighiu pe 4 novembre st. n. Cu asta ocaziune dl George Filip va ceti lucrarea sa despre «Procedura cea nouă civilă in cause sumare», iar dl prot. Nicolae Ivan va ține o disertațiune despre «Căile cari conduc la innaintarea poporului nostru».

Reuniunea femeilor române din Sibiu s'a convocat la adunare generală pe 23 octombre (4 novembre,) după miédădi la 4 ore in localul societății de lectură, sub presidiul dōmnei Maria Cosma, secretar dl N. St. Șuluțiu. La ordinea ȝilei va fi: raportul comitetului, stabilirea bugetului pe anul 1895, propuneri eventuale.

Procese noue. *Foia Poporului* a avut la 23 octombre un alt proces de presă. Redactorul responsabil George Moldovan a fost condamnat la 8 luni inhosore de stat și 50 fl. amendă; T. L. Albini, proprietarul tipografiei, la 2 luni de temniță ordinară și dimpreună cu Moldovan la plățirea speselor de 42 fl 13 c. Din cautiunea «Foi Poporului» se confiscă 300 fl. — *Invetătorii din Borgo-Frund:* Elisie Dan, Paul Bota și Iacob Onca au fost pedepsiți de comisiunea disciplinară a comitatului Bistrița-Năsăud la o amendă de câte 5 fl. și perderea ratelor din plată, care li s'a oprit in timpul cât au fost suspendați, căci s'au găsīt «vinovați pentru delictul cu tendență contrariă statului.»

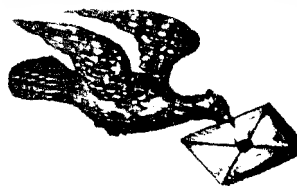
Visită militară la Sinaia. Mercuri la 5/17 octombre regele Carol a primit in audiență pe locotenentul-feldmarșal de Galgoczy, comandantul corpului 12 de armată dela Sibiu. A fost apoi invitat la dejun, dimpreună cu dnii major-general de Kernek, comandantul brigadei de infanterie dela Brașov; colonel Polko, comandantul brigadei de cavalerie dela Sibiu; colonelul Novak, comandantul brigadei de honveđi dela Sibiu și colonel Porgés, șeful statului-major al corpului 12 de armată, cari s'au dus la Sinaia spre a-și prezentă omagiile regelui Carol al României.

Epilogul dramei dela Meyerling. Cititorii își reamintesc că a doua ȝi după sinuciderea archiducelui Rudolf, împăratul Francisc Iosif invitase familia Vecsera ca să părăsescă teritoriul imperiului nastro-ungar și să mērgă să se stăbilescă in ori-ce altă țēră arpofti. Dna baronēsă de Vecsera, mama tinerei Maria de Vecsera, eroina dramei din Meyerling, atunci s'a stabilit la Paris, unde ea duce și aȝi o viață foarte retrasă. Dar după cât se asigură, o reconciliare a avut loc de curēnd intre împărat și familia Vecsera și baronēsă a anunțat uneia dintre rudele ei că ea se va reintorče in curēnd in Ungaria. Ea a dat chiar ordine ca să i se inchirieze o casă de țēră in impregiurimile Dobriținului. Se mai asigură că dna de Vecsera ar avē intențiunea ca să scrie istoria adevērată a misterioasei sinucideri a archiducelui Rudolf.

Agonia țarului. Am scris in numerui penultim al foi noastre, că țarul se află in cele din urmă. De atunci au sosit șcirile cele mai contradicătore, unele anunțând mōrtea iminentă, altele voind să assureze că bolnavul e mai bine. Faptul e că încă n'a murit, dar deja s'au ivit tōte simptomele cari de obicei se arată inaintea mōrții. Intrațeste prin tōte bisericile din imperiul rusesc se țin rugăciuni pentru insănetoșire. Aseme-

nea ordin s'a dat și bisericelor polōne. In străinătate tocmai ovreii atāt de persecutați in Rusia, au fost cei dintēi cari ș-au exprimat condolența. In tōte sinagogele din Paris și din Franța s'au făcut rugăciuni pentru vindecarea țarului. Aceleași rugăciuni s'au ținut apoi in tōte bisericile din Grecia, asemenea și la Viena in capela rusescă, precum și in capela rusescă din Londra. Archiepiscopul de Paris a prescriș astfel de rugăciuni in tōte bisericile din Franța. Sindicatul presei parisiane a trimis împăratesei Rusiei o telegramă, urând insănetoșirea țarului. Țarul aȝi mai spera încă a scăpă cu tōte că el ēnsuș declară că nu vrē să se privescă in oglindă spre a nu se spēriă. Intrađevēr se pōte ȝice că el nu mai e de recunoscut. E de o palōre mortală și are accese de furie in timpul cărora se sbate și strigă că nu vrē să mōră. După accese el e foarte abătut și plânge ca un copil.

Poșta redacțiunei.

G. B. Bine e «abonați» și nu «abonenți». Forma din urmă a fost introdusă de un ȝiar reu scris româneșce; curios inse, că l'au adoptat și unele bine scrise.

Bineș. N'avem clișeuri. De am avē, le-am fi intrebuintat numai decăt.

Paris. A sosit tocmai la incheierea foi. Nu va intărdiă nici in nr. viitor.

Liniște. Ascultă o strofă și te îngrozeșce:

O, vino iar, pe brațe-mi te așeȝă,
Cu mânilor-mi pēru! mōle să-ți perii,
Ființă lumii mōrtă, mie trēză!

Năsăud. Dl G. P. Nr. reclamat s'a trimis.

Calindarul sēptēmănei.

Domineca a 21-a după Rosalii, Ev, 4 dela Luca, c. 8, gl. 2, a inv. 8.

ȝiua sēpt.	Calindarul vechiu	Calind. nou	Sōrele
Duminecă	16 Mart. Longhin	28 Sim! și Iuda	6 40 4 47
Luni	17 Prof. Osie	29 Narcis	6 42 4 46
Martī	18 † Ev. Luca	30 Hartman	6 44 4 44
Mercuri	19 Prof. Ioil	31 Wolfgang	6 45 4 43
Joi	20 Mart. Artemiu	1 Nov. T. Sft.	5 46 4 41
Vineri	21 Cuv. Ilarion	2 Pom. Repos.	6 47 4 41
Sămbătă	22 Păr, Averchei	3 Gottlieb	6 48 4 39

Avis abonaților.

Treiluniul iuliu-septembre s'a incheiat cu nr. 39. Rugăm pe toți aceia, ale căror abonamente au espirat, să binevoescă a le innoi de timpuriu, căci abonamentele sūnt a se plăți inainte.

Cu asta ocaziune ne adresăm și cătră aceia cari n'au plătit nici pentru trecut, să-și facă datoria. Dela toți omenii corecți putem să pretindem atăta, că decăt primesc fōia, să și respundă abonamentul ei; căci a o primī și ceti regulat, dar a nu pțāti, de sigur nu este lucru cinstit.

Cei ce țin să aibă fōia noastră, respundă costul regulat inainte, căci este mai ușor să dea unul câte 5—10 fl., decăt să plătim noi pentru toți deodată sute de florini; iar cei ce nu vor să fie considerați ca abonați, să ne inapoieze numerul acesta ca să-i ștergem din registrele noastre.

Prin fumul țigării.

Prin fumul ei ce se ridică
In chip de nor prelung
Me vîd, dintr'o făptură mică
Ajuns, cum mulți ajung ...

Am case mari, moșie mare,
Venituri mari ... trăsuri ...
Ministru sînt, și 'n țeră tare,
Fac legi și iau măsuri ...

O lume 'ntrégă mi se 'nchină,
Iar eu trufaș privesc
Pe tonții fără de lumină
Ce-alérgă și-mi slugesc ...

La porți, de ninge, plouă, tună,
Așteptă bunu-mi plac
Să-i chem să vie ... Ciasul sună
Hatărul să le fac ...

Indată toți mi se prosternă
Par' c'aș fi Vodă eu ...
Intins și c'o ureche 'n pernă
Ascult al lor păs greu;

Doi, trei, îmi cer o funcțiune,
Trei, patru, pensiuni;
Cinci, șase-a mea protecțiune...
Sărmanii! ce nebuni!

Ce-mi pasă! Am de toate 'n casă,
Iar cum le-am câștigat
Me 'ntrébă cineva? — Ia lasă!
Nici nu-i de cuțetat!

Pe degete 'nvîrtesc o țeră ...
Politic sînt profund ...
Ađi plec și mâne me 'ntorc iară...
Bugetu-i fără fund.

De mersul țerii iar, ce-mi pasă!
Politica e tot!
Poporul... dórme. Tot l'apésă,
Dă tot... și dă in bot...

Ajuns cu milióne 'n acții
Eu, țera... 's fericit...
Sînt patriot cu... decorații,
Și încă și... cinstit.

Țigara inse își redige
Articolul: sfêrșit...
Și dând de degete me frige:
O svêrl... Ce vis pocit!...

RADULESCU-NIGER.

O lecție de gramatică.

Profesóra. — Care este viitorul verbului a *iubi*?
Eleva. — A se *mărită*.

Dialog drăgăstos.

— Dragă bărbățele...
— Ce e, scumpă nevestică?
— Te iubesc cocoselule!...
— Și eu, puiculiță!...
— Mult, iubitule!
— Din tótă inima, iubito!
— Îmi faci tu un hatăr, bibiloiuile?
— Îți fac, bibilico.
— Să eși aștăđi cu mine, păpușoiule?
— Unde, păpășico?
— In têrg, ângere.
— Pentru ce, suflete?
— Să-mi cumperi o rochie, băiatule!
— N'am vreme, cuconiță!
— Cu tóte astea îmi trebuie, domnule!
— Nu pot acum, dómnă!
— O să-ți pară reu, bărbate!...
— Puțin îmi pasă, nevéstă!...
— Ești un nesimțitor, onorabile!
— Și tu o ipocrită, respectabilo!
— Îți spun că o să te căești, nătângule!
— Cu ce ocașie, netóto?
— Décă nu-mi cumperi rochie, hodorogule!
— Și pentru ce, poșmongito?
— Pentru că o să mi-o cumpere altul, cornutul!
— .....!

Cine e Avram.

Profesorul (la examen, fiind de față și revisorul.)
— Cine e Avram? ...
Ce, nu șciti? — Mă Clanță, spune tul
Elevul Clanță. — Avram e ovreiul care voise să
pue secvestru dlui profesor, fiind că-i datoréză o mul-
țime de baii.

Cu ce nu bé vin.

Un musicant când îl invită cineva la mész, ăicea
după fiecare fel de bucate:
— «Asta se mănăncă bënd vin».
Și așá la tóte.
— Dar cu ce nu bei vin, domnule?
— Cu apă, respunde musicantul.

Bietele sócre.

— Bine dle procuror, e cam nedrept ce-ați făcut d-
vóstră. Ați achitat pe Mihalache care și-a bătut sócra
până a lasat-o aprópe mórtă.
— N'aveam ce face... Sócră-mea erá de față la
proces și vream să-i dau să înțelégă să se mai astêm-
pere, ca să nu pățescă și ea ca sócra lui Mihalache.

La tribunal.

Președintele. — Inculpato, ce vêrstă ai?
Inculpata (cu modestie.) — Las la aprecierea tri-
bunalului.